

Duchon Jenő – Hassan Elsayed

Trefort Ágoston Mérnökpedagógia Központ, Óbudai Egyetem

duchon.jeno@tmpk.uni-obuda.hu; hassan.elsayed@tmpk.uni-obuda.hu

AZ ONLINE FORRADALMAK NEVELŐ SZEREPE

A közösségi médiumok napjainkban teljesen hétköznapivá váltak. A mobil eszközök megjelenésével a különböző közösségek működése, élete, szervezkedése nem csak idő-, hanem immár végleg helyfüggetlenné is vált. Mindennek köszönhetően ezek a közösségek jelentős, történelmet, erkölcsöt, közhangulatot, szemléletet meghatározó erővel bírnak. Számos esetben ezek a hatások kézzel foghatóak és láthatóak, ám megannyi apró forradalom is lezajlik nap mint nap, melyek észrevétlenül fejtik ki hatásukat.

Forradalmi hálózatépítés

A közösségi hálóépítés legfőbb színtere a Facebook. Érdeemes megnéznünk milyen lehetőségeket kínál, miért is mondjuk, hogy eszközrendszere tökéletes bármilyen forradalom számára. Bárhogy is nézzük, mindenképpen az általa nyújtott szolgáltatásokban kell keresnünk a magyarázatot.

- **Adatlapok nyilvántartása:** Vélhetően a közösségi oldalak legalapvetőbb szolgáltatását nem kell bemutatnunk, hiszen bárki létrehozhatja saját, vagy valaki más bemutatkozó portfólióját, azaz adatlapját. Az adatlapokhoz pedig minden egyes felhasználónál megtaláljuk például a hírfolyam lehetőséget, amely egyfajta, a twitterhez hasonló mikroblog rendszer, azzal a bővítéssel, hogy rettentő egyszerűen tudunk a szöveg mellett kép vagy video médiumokat illetve hivatkozásokat megjeleníteni. Könnyen belátható tehát, hogy hamar létrehozhatunk akár valós akár nem létező, de a forradalmakhoz kapcsolódó személyeket, akik pillanatokon belül publikálják az eseményeket, amelyek a rendszerben található kapcsolati háló okán villámgyorsan elterjednek.
- **Facebook Oldal:** Lehetőségünk van egy, az adatlaphoz nagyon hasonló úgynevezett Oldal létrehozására is, amelyekből bármennyit létrehozhatunk. Az Oldalak tekintetében szinte ugyanazokat a funkciókat megkapjuk, mint személyes adatlap esetén, kivéve, hogy Oldalunk nem rendelkezik ismeretségi hálóval. Ezeknek a szerepe, hogy egy felhasználóhoz kapcsolódóan publikációs felületet nyújtsanak alapvetően marketing cézzal. Ugyanis az Facebook Oldalak nyilvánosak, tehát nem kell regisztrálni a Facebook rendszerébe, hogy azokat megtekinthessük, sőt, egyedi URL címmel is rendelkezhetnek. Ehhez mindösszesen annyi szükségeltetik, hogy legalább 25 regisztrált tag kedvelje az oldalt, azaz rákattintson az Oldalon található Tetszik gombra. Mindazok, akik az oldalt kedvelték automatikusan értesítést kapnak az Oldalra elhelyezett információkról, így egyfajta a rendszerbe épített hírcsatornát kapnak, amely nagyon hasonlatos a RSS-hez, de nincs szükség hozzá bonyolult olvasó programokra. Kell ennél gyorsabb felület az információ terjesztéséhez?
- **Facebook csoport:** A közösségi site arra is nyújt lehetőséget, hogy privát vagy teljesen publikus csoportokat létrehozzunk. Egyfajta zártkörű vagy szabad belé-

pést biztosító online társulás hozható így létre, amelynek tagjai a csoporton belül szabadon publikálhatnak, információt oszthatnak meg és így tovább. A Facebook csoport funkciója lehetőséget biztosít egy belső fórum használatára, de kapunk lehetőséget az események kezelésére is, ahol a csoporttagok jelezhetik részt vesznek-e egy adott eseményen vagy sem, és az eseményekről a tagok automatikus figyelmeztetést kapnak.

- **Facebook alkalmazások:** Aki tagja ennek a közösségi portálnak, az minden biznnyal találkozott már valamilyen alkalmazással. Számos már előre kész alkalmazás várja a regisztrált felhasználókat, de ami talán még fontosabb, bárki, aki megismerkedik a nyílt forráskódú API-val elkészítheti saját alkalmazását.

Kapcsolatok ereje – vírus

A vírusokra sokféleképpen gondolunk, de semmiképpen nem egyfajta pozitív szemlélettel. Pedig a vírusoknak van egy nagyon is hasznos tulajdonságuk. Önhibájukon kívül képesek terjedni. Gondoljunk bármilyen vírusra, azok a rendszerben fennálló kapcsolatokat kihasználva villámgyorsan képesek tovaterjedni. Legyen szó számítógépes vírusról, ahol a hálózatba kötött gépek közötti vonalon (kapcsolaton) jut el egyik gépről a másikra, de lehet szó a biológiai változatról is, ahol az egyének személyes találkozás útján (kapcsolatukon keresztül) továbbítják a nem kívánt bacilusokat.

A Facebook pedig kínálja magát, hiszen az egész alkalmazásnak az alapja, maga a kapcsolat, a kapcsolati háló, ahol erős és gyenge kapcsolatokat is bőségesen találunk. A marketing szakemberek régóta felismerték már az ebben rejlő lehetőségeket, és a már említett alkalmazások, oldalak, beágyazható médiumok segítségével magára a közösségre bízák a reklám tartalom terjesztését, amely így óriási tömegeket ér el, szinte minimális költségáfordítással.

Egy forradalmárnak pedig mi más célja lehet, mint a figyelemfelhívás, az elérni kívánt célok publikálása, azaz „reklámozása”.

Egy történelmi forradalom

Az elmúlt fél évben Észak-Afrikában jelentős változások zajlottak le. Az arab országokon szélvészkeént söpört végig a forradalom szele. Fiatalok és idősebbek százai vonultak az utcákra, hogy megdöntsék az adott hatalmat, és ebben jelentős szerepet játszottak a modern információs és kommunikációs technológiák. Nem véletlenül találkozunk számos helyen az alábbi fogalommal: Twitter Revolutions azaz Twitter forradalmak. Olyan forradalmak jelzőjeként kezdték használni ezt a kifejezést, melyekben jelentős szerepet kapott az információ áramlásában a Twitter, mint mikroblog rendszer.

A Twitter rendszert talán ma már nem kell bemutatni senkinek, hiszen idehaza is egyre többen fedezik fel maguknak ezt a 140 karakteres üzenetekre korlátozott blogrendszert. Egyre többen érznek rá arra, hogy a fontos észrevételeiket, általuk jelentősnek vélt gondolatokat, információkat megosszák az őket a rendszerben követőkkel, vagy bárkivel a világon. Maguknak az üzenteknek a mérete ugyan jelentősen korlátozott, de pontosan ennek köszönhetően villámgyorsan terjeszthetőek, lényegre koncentrálóak és azonnaliak, sőt mobil eszközök segítségével is villámgyorsan használhatóak.

Gondoljunk csak bele, ott állunk Tunisz utcáin 2010 decemberének végén, körülötünk forrong a tömeg, mi fényképezünk, és a fénykép elérhetőségét máris egy üzenet formájában küldjük ki mikroblog oldalunkra. Egy másik hasonló készülékkel valaki más nem sokkal később Egyiptomban a Tahrir téren áll, és hasonló módon percről percre küldi az információkat a világháló felé.

Mindez pedig csak a jéghegy csúcsa, hiszen bár a villámgyors információküldésre a Twitter kiváló eszköz, de a rendszer egyetlen szolgáltatásra lett kihegyezve, ellentétben a közösségi portálokkal, mint például a Facebook is. Ez utóbbiak számos szolgáltatást nyújtanak közösségek szervezésére, az információk megosztására, publikálására. Mindezt úgy, hogy a közösségre építenek, az abban megtalálható kapcsolatokra, kizárva ezzel a hivatalos médiák által fellépő késleltetést, illetve információtorzulást, esetlegesen szándékos ferdtítést, meg nem jelenést.

Számos közösségi oldal szerveződött a Facebookon, amelyek egy része üzenetváltásra, más része nyilvános médiaként szolgált, ugyanakkor megjelentek a szimpatizáns oldalak is, amelyek jelentős méretű támogatottságot szereztek, egyfajta globális véleményt kialakítva ezáltal.

A közösségi oldalakon megosztott tartalom ugyanis vírus módjára szétterjedt az online világban, hiszen elég, ha valaki kedvelt egy oldalt, erről máris értesülnek az ő ismerősei, akik közül számosan szintén megnézik az oldalt, és várhatóan páran közülük is kedvelni fogják. Természetesen erről ennek a személynek az ismerősei is értesülnek, így a hálózatokban fellelhető kisvilágiságnak, a gyenge kapcsolatoknak köszönhetően villámgyorsan széles tömegekhez juthat el az információ, egy lokális eseménynek ezáltal globális hangot adva.

Elmondható tehát, hogy egyrészt az internet által biztosított azonnali információhoz jutás lehetővé tette, hogy a nagyvilág szinte percről percre értesüljön az eseményekről. Másrészt a forradalom résztvevői az online közösségek erejéből táplálkozva, azokra építve és eszközeit használva szervezték tevékenységüket az ország fizikai határain belül és kívül.

Ha figyelembe vesszük az információ vírus módjára történő terjedését, akkor be kell látnunk, nem volt véletlen, hogy az országok igyekeztek mielőbb leválasztani az ország hálózatát az internetről, amely mint tudjuk, szinte lehetetlen próbálkozás.

Egy észrevétlen forradalom

Forradalmak azonban nem csak történelmi színtereken, a történelem kerekének alakulását befolyásolva történhetnek. Léteznek mindennapi forradalmak, melyek lehet, csak pár ember, egy kisebb közösség életét befolyásolják, mégis jelentős hatást gyakorolnak, változást hoznak.

A közösségi hálózatok ereje pedig éppen úgy megmutatkozik ezekben a forradalmakban is. Az idei év elején nagy nyilvánosságot kapott a Nemzeti Erőforrás Minisztérium, Szociális, Család- és Ifjúságügyért Felelős Államtitkársága által szervezett kampány, amely az „Azt is megértem, ha nem vagy még kész rám, de *inkább* adj örökbe, *hadd éljek!*” mondattal próbálta meg népszerűsíteni az örökbeadást az abortusszal szemben, igyekezett a krízis helyzetben lévő anyákat egy olyan döntési alternatíva felé irányítani, amely egyáltalán nem egyszerű, mégis helyesebb. A kampány és a plakát persze óriási visszhangot keltett. Számos ellenzője és támogatója akadt. Rengeteg cikk született

a témában, rengeteg olvasói hozzászólással. Természetesen ezek hulláma nem kerülte el a közösségi oldalakat sem.

A Gölyahír Egyesület nem ma kezdte munkáját. Az Egyesület célja, hogy segítse a krízishelyzetben lévő kismamákat, szükség esetén örökbeadással, de éppen úgy az életet adók mellett állnak, ha a babát megtartva vállalják a szülői feladatokat. A szervezet rendelkezik saját honlappal is, de ez év eleje óta intenzíven használják a Facebook nyújtotta lehetőségeket is:

- Saját oldallal rendelkeznek, ahol az Egyesületet érintő legfrissebb hírek kerülnek feltöltésre, de egyfajta közösségi funkciót is ellát, hiszen az üzenő falra bárki írhat, aki kedvelte az oldalt.
- Ugyanakkor számos Facebook csoport is kialakításra került. Létezik külön az örökbefogadó szülőknek illetve az örökbe adók számára is elérhető egy zárt, mások által nem látott felület, melyben segíthetik egymást lelkileg és ehhez az Egyesülettől is kapnak segítséget. Mindezek mellett számos úgymond mellékcsoport született már, mint például az Adok-veszek, amely egyfajta belső Vatera-ként üzemel a tagok számára.

A viták kirobbanását követően a fenti kis közösség hihetetlen módon reagált. Az egymást személyesen nem minden esetben ismerő családok együttes erővel léptek fel, ahogyan a Facebook által biztosított kapcsolati hálón keresztül eljutott hozzájuk a hír. Abban az esetben, ha az ország bármely területén élő apuka vagy anyuka olvasott egy cikket, amely ezzel a kampánnyal volt kapcsolatos rögtön megosztotta a közösségi portál segítségével a többiekkel, akik erre vagy a közösségi hálón vagy magán a hírportálon reagáltak. Egyfajta szemléletformáló erőt képviseltek, amelyre nagyon is szükség van, ugyanis számos tévhit, félreértelmezés él a köztudatban az örökbefogadás-adás menetéről és annak megéléséről.

A közösségi erő legerőteljesebb megjelenése akkor mutatkozott be, amikor számos fénykép született, melyen maguk az örökbefogadott gyermekek köszönik meg egy-egy felirat segítségével, hogy életet kaptak. A családok elküldték ezeket az Egyesület számára, akik ezeket a mosolygós gyermekarcokat meg is osztották mindenkivel a Facebook oldalon. A gépezetet azonban már nem lehetett leállítani. Az egyik örökbefogadó apuka az elkészült fényképek alapján videoklipet is készített, amelyet szintén közösségi módon a Youtube-on közzétettek. A klipet kedvelve az sokaknak megjelent a Facebook személyes adatlapján, így azt a kedvelő ismerősei is láthatták, akik esetlegesen ismét kedvelték, így eljutott a saját ismerőseikhez is, tehát a film vírus módjára terjedt, és pár hét alatt elérte az 1000 megtekintést. (E sorok írásakor 2904-en látták.) A történetnek azonban még mindig nincs vége, hiszen a közösségi eszközöket felhasználva (a Facebook Dokumentum szerkesztő funkciójára építve) létrehoztak egy nyílt levelet a Minisztériumnak mellékelve a képeket, a videókat, amely levél végül a sajtóhoz is eljutott, számos online médiában megjelenve. Azóta jelentkezett már az Egyesületnél olyan krízisterhes, akiről kiderült a kampány okán döntött úgy, megtartja babáját és inkább örökbe adja. Így gondoskodik róla, mivel másképpen nem tudna, és rájött, ez a helyes megoldás a számára.

Mi ez, ha nem forradalom? Amikor egyetlen gyújtópontból kiindulva a közösségi hálózatot és médiákat felhasználva megmentődik végül egy élet?

A gyenge kapcsolatok ereje

Mit is láthatunk mindkét esetben? A gyenge kapcsolatok erejét. Egymással nem közvetlen kapcsolatban levő emberek erejét, amelyek minden esetben léteznek egy-egy súlyosabb csomópont. Az egyiptomi forradalom esetében pl. ilyen csomópont volt Wael Ghonim, ahogyan a hazai példa esetében az Egyesületet vezető Móruczné Gabriella. De vajon tekinthetünk e kevésbé csomópontként magára a Facebook-ra, azaz a közösségi hálózat digitális kivételére, a hálózati információtároló eszközére? Minden bizonnyal nem. Hiszen maga a közösségi alkalmazás is egy csomópont, amely számos alkalmazással áll gyenge illetve erős kapcsolatban, másrészt pedig a felhasználók online kapcsolatrendszerének kapujaként is szolgál. Mindezek tükrében be kell látnunk kisvilágunkban bizony jelentős szerep jut a közösségi site-oknak, és azon belül is manapság a Facebook az egyik legerősebb csomópont.

Közösségek hatása a nevelő munkára

Különösen fontos, hogy minderre tanári munkánk során is figyelemmel legyünk. Sokszor hangoztatjuk, hogy a diákok ott vannak a Facebook-on, akkor vigyük a képzéseket is a Facebook-ra. Ez egy helyes szemlélet, de vajon elegendő-e kizárólag a képzéseket, a képzés tárgyát képező információs halmazt a közösségi alkalmazásra vinni?

A tanári munka minden esetben az ismeretek átadásán túl nevelői munkát is tartalmaz. Nincs ez másképpen ebben az esetben sem. Gondoljunk csak bele, előfordulhat-e, hogy hallgatónk egyike egy forradalomban résztvevő lelkes fiatalnak, aki a Facebook-on és más közösségi médiákon éppen szervezkedik, támogatást nyújt, publikál az eseményekről, vagy lehetséges, hallgatónk éppen örökbefogadott gyermek/szülő, aki meggyőződésből éppen szemléletformáló médiumok elkészítésében vesz részt egy közösségi hálózat egyetlen csomópontjaként.

Fontos és szükséges, hogy tanárként tisztában legyünk a közösségi site-ok által nyújtott lehetőségekkel, hogy tárgysuk ismereteiket, felkeltsük érdeklődésüket a mindennapok eseményei, problémái iránt. Ugyanakkor fel kell hívnunk a figyelmet a csoportok erejére is, és a csoportosulások erejéből következő hatásokra. Láthattuk, hogy a Facebook akár történelmi szerepet is játszhat vagy segíthet egy nemzet szemléletformálásában, ugyanakkor mind a nemzetre, mind az egyénre nézve káros csoportok is képződhetnek, és ahogyan a pozitív példák esetében láttuk azok hatását, belegondolni is veszélyes milyen erőre kaphat egy szélsőséges erő ezáltal.

A csoportok ereje nem másban rejlik, mint a csoporton belül bár észrevétlenül, de jelenlevő nevelő hatásban. A csoportos jelenlét és közösségi tényezők alapján, a közös munkavégzés okán az alábbi tényezők jelennek meg:

- Ellenőrzés (a tömegek felügyelik a leírtakat, alakítják a tartalmat)
- Segítségadás (a közösségi szemlélet növeli a bizalmi tényezőket és mélyíti a tudást)
- Ösztönzés (a résztvevők egymást is ösztönzik)

A fenti hármas óriási befolyással bír a szokásainkra, így ezeknek szokásformáló ereje van. Gondoljunk csak bele megváltoznak az információszerzési, a kapcsolat kialakítási szokásaink. A csoportban való részvétel tevékenységre sarkal, a célok érdekében a csoporttagok tevékenyen részt vállaltak feladatokban, saját médiumokat hoznak létre, igye-

keznek befolyásolni (még ha a fenti példákban jó értelemben is) a másokat a közösségen belül és kívül. Hatalmas meggyőzésformálás történik. Mindezek mellett a csoporttag magatartása is változik: fejlődik empatikus készsége, nyitottabb lesz, jobban megbízik másokban.

Mindezek nevelő hatásáról nem szabad megfeledkeznünk sem akkor, amikor online végzünk oktató tevékenységet, sem akkor, amikor offline osztályteremben zajlik az óra. Hallgatóink minden esetben valamilyen csoport, valamilyen közösségi kapcsolatrendszer csomópontjai, amelynek nevelő hatásai befolyásolják mindennapjait, tevékenységét.